

Kuopion kultt.hist. museo
esih.top. ark.

RAUTAVAARA YLÄ-LUOSTAN, ALA-LUOSTAN JA AHVENISEN RANTA- ASEMAKAAVA-ALUEEN MUINAISJÄÄNNÖSINVENTOINTI 2002

Kuopion kulttuurihistoriallinen museo tarkasti syyskuussa 2002 viikon aikana yllä mainitun alueen muinaisjäännöksiä. Koska Ala-Luostan järven pohjoispäässä (Koukkelonlahti) tunnettiin vanhastaan löytörikas ja suhteellisen laaja kivikautinen asuinpaikka-alue (4.306. Koukkelo 1, 4.307. Koukkelo 2), kaavaluonnoksen rakennuspaikkojen ja rantojen tarkastaminen oli siellä erityisen aiheellista. Myös Ala-Luostan (4.301) Meltunsaarella on kauan tiedossa ollut kivikautinen asuinpaikka.

Maa-aines Ala-Luostan pohjoispäässä on hyvää hiekkaa. Vedenkorkeuden vaihtelun seurauksena (valumavesien tulviminen keväisin) siellä on muodostunut laajoja matalikkoja, jotka kuivalla jaksolla ovat suureksi osaksi vesijättörantaa. Veden tulvamaksimin yläpuolelle rannat kohoavat muutamia metrejä korkeina jyrkkinä hiekkatörminä.

Kivikauden löytökerrostumat ovat valtaosaltaan vedenvaihtelun rantatörmästä sortamina vajonneet matalaan rantaveteen ja sekoittuneet hiekkaan. Niinpä pelkästään inventoinnin keinoin kohtalaisen mittavan löytöalueen kokonaan rajaaminen on tavallista epävarmempaa.

Maastotyössä tavoitteena oli ensisijaisesti muinaisjäännöskerrostumien löytäminen ja suojelun piiriin saaminen uusilla rakennuspaikoilla ja niiden läheisyydestä. Alueen havainnointi perustui maaston silmämääräiseen arviointiin sekä näkyvillä olevien maakerrosten (esim. rantatörmät, tieleikkaukset, tuulenskaadot ja vesijättömaa) tarkasteluun. Muinaisranta- sekä maaperätiedot olivat inventointityössä käytettävissä. Tarvittaessa kaivettiin koekuoppia.

Inventointitoimenpiteistä aiheutuneet kustannukset maksoi kaavoittaja, Metsähallitus.

Alueelta löydettiin 1 ennestään paikantamaton kivikauden asuinpaikka.

4.309. Väättälniemi

PK 3334 11+4312 02:x=7020 20,y=426 42

Ala-Luostan pohjoispuolella on lisäksi historiallisen (?) ajan raudanjalostuksesta jäänteenä kuonakasoja (vrt. 4.307. Koukkelo 2 tarkastuskertomus) sekä hiilenpolttohuoppia. Yksi ehjä **hiilenpolttohuoppa (PK 3334 11+4312 02:x=7020 27, y=426 42)** sijaitsee kaavan läntisimpien rakennuspaikkojen tuntumassa, pohjoispuolella. Se on n. 1,5 m syvä ja 8x10 m laaja, altaan pyöreähkö huoppa, jonka pohjalla sammalen alla on vahva hiilikerrostuma.

Fa. 4518. Hiilihauta nähtynä koillisesta. Taustalla näkyy verkkoaita alueen luoteisrajalla. Polku rantaan, kuvassa vasemmalle, johtaa verkkoaidan viertä pitkin. Valok. Jouko Aroaho, 6x7, 19.9.2002.

Toinen ehjä hiilihauta nähtiin Koukkelonlahden pohjoispuolella, kankaalla rannan ja mökkien välissä. Se on etäällä suunnittelualueesta. Hiilikuopat on

huomioitava ja maankäytön yhteydessä säästettävä muistoina historiallisen ajan toiminnasta.

Autiolammen länsipuolelle rantaan ehdotetut uudet rakennuspaikat (RA 12-RA 15) tarkastettiin lapionpistoja tehden. Siellä maa-aines on kivistä hiekkaa ja soraa. Mitään erityistä ei tullut esille.

Myös Luostansalmeen esitetyt tontit (RA 16) tarkastettiin. Ilmeisesti maapohjan kivisyydestä ja rannan matalasta muodosta johtuen paikka ei ole ollut asumiseen riittävän sovelias. Mitään ei löytynyt.

Fa. 4517 Luostansalmen rantaa katsottuna luoteen suunnasta. Arkeologi Juha Hirvilammi rannalla rakennuspaikkojen tasalla. Valok. Jouko Aroaho, 6x7, 26.9.2002.

Ala-Luostan kaava-alueella jatkuvasta rannan siirtymisestä ja vesijätön rehevöitymisestä johtuen ei voida olla täysin varma tarkastuksien jälkeenkään kaikista mahdollisista muinaisjäännösten merkeistä eikä toisaalta niiden puuttumisestakaan. Siksi maankäytön yhteydessä on syytä ilmoittaa muinaismuistolain mukaisesti kaikista epäilyttävistäkin löydöistä ja havainnoista Museovirastoon (puh. 09-40501) tai Kuopion kulttuurihistorialliseen museoon (puh. 017-182 611). Tienoo on keskimäärin runsaslöytöistä aluetta.

Tämän inventoinnin aikana Ylä-Luostan ja Ahvenisen rakennuspaikkoja ei tarkasteltu maastossa. Mainitut järvet ovat Muinais-Saimaan tasoa ylempiä vesiä (Ylä-Luosta 155,7 m merenpinnan yläpuolella ja Ahveninen 186,1 m mpy). Muinaisiin rantakorkeuksiin kytkeytynyt esihistoriallinen asutus ei näytä ainakaan suuressa määrässä hakeutuneen korkealle, suurista vesialtaista etäälle. Historiallisen ajan muinaisjäännöksiä (eräkausi) ylävesillä kyllä on todettu.

Inventointikohteiden valokuvat otettiin 6x7 -kokoisina ja värinegatiivikuvina. Ne on luetteloitu Kuopion kulttuurihistoriallisen museon arkeologisten valokuvien kokoelmaan (F.a.) numeroilla: Fa. 4515-4518

Inventointilöydöt on luetteloitu Suomen kansallismuseon esinekokoelmaan museonumerolla: KM 33324

JOHTOPÄÄTÖKSET

Ala-Luostan kivikautiset asuinpaikat Koukkelonlahdessa ovat löydöistä (hiotut liuskekärjet, saviastioiden puuttuminen) päätellen ns. **Suomusjärven kulttuurin (8300-5000 eKr.)** ajalta. Myös Väätalänniemi voisi olla samanaikainen, mutta varma ikääminen edellyttää kyllä kaivaustutkimuksia kaikissa kohteissa. Vedenkorkeus on nimittäin pysytellyt liki nykyisillä tasoillaan lähes 10 000 vuotta, ja koko tuona aikana on voitu liikkua siinä sijainneella rannalla. Inventoinnissa tavatut historiallisen ajan (?) järvimalminjalostuksesta kertovat löydöt ovatkin osoituksena paljon kivikautta nuoremman toiminnasta järvellä.

Suomessa muinaismuistolaki (295/63) rauhoittaa suoraan kiinteät muinaisjäännökset. Lain mukaan muinaisjäännösten kaivaminen, peittäminen, muuttaminen ja muu niihin kajoaminen on kielletty. Muinaisjäännösten suojelua valvoo Museovirasto.

Kuopiossa 29.10.2002

Jouko Aroaho

ARKEOLOGISEN KOHTEEN TARKASTUS

--	--	--

Tunnistetiedot

Kunta:Rautavaara

Inventointinumero: 4.309.

Alue:Alaluosta

Luokka:II

Nimi:Väätälänniemi

Ajoitus:kivikausi

Kohteen laji:asuinpaikka

Lukumäärä: 1

Kohteesta muita kortteja kpl (kts. täyttöohjeet)

Tarkastaja:Jouko Aroalho

Tarkastusaika:19.9.2002

Sijaintitiedot

Peruskartta: 3334 11 + 4312 02 HANKAMÄKI
x=7020 20 y=426 42

Pinta-ala:
z=107,5

Suunta ja etäisyys kirkosta tms. Rautavaaran kirkosta 26,5 km eteläkaakkoon

Hoito ja kunto (kts. täyttöohjeet)

A B C D E F G

Tila ja omistaja (kts. täyttöohjeet)

Kylä/kaupunginosa:402 Alaluosta

Tila/Rno/nimi:893:1:5/Valtionmaa

tai Kortteli/tontti/palsta:

Omistaja:Suomen valtio/Metsähallitus Puhelin:

Osoite: PL 1058

Postitmp: 70101 Kuopio

Kiinteistötunnus

Vuokr. ks huomautukset

Lisää kiinteistöjä kpl

Aiemmat tiedot:

Aiemmat löydöt

Tarkastuslöydöt:

KuM

(=KM 33324) kvartsi-iskoksia, palanutta luuta

TARKASTUSKERTOMUS

Liitteet:

kartat:
muut liitteet:
negatiivit:F.a. 4515-4516, 4518 (värineg.)
diat:

Tarkastuksen aihe:

Metsähallituksen ja Stora Enso Oyj:n Ylä-Luostan, Ala-Luostan ja Ahvenisen ranta- asemakaava-alueen tarkastus syyskuussa 2002.

Kohteen kuvaus:

Koukkelonlahdelta kaakkoon suuntautuva Ala-Luostan ranta on hyvää hiekkamaata, joka järven vedenpinnan vaihtelujen myötä (keväällä sulamisvedet tulvivat) on kulunut laajaksi rantamatalikoksi. Se on kuivana jaksana suurelta osaltaan vesijättömaata. Järven pinnan maksimitason yläpuolelle ranta nousee jyrkkänä penkereenä.

Toukokuun 9. p:nä 1992 Koukkelonlahden rannassa (4.306. Koukkelo 1 sekä 4.307. Koukkelo 2) on todettu laaja ja löytörikas kivikauden asuinpaikka. Se on pääosaltaan vedenpinnan vaihtelujen sekoittama ja pelkästään inventoinnin keinoin epävarmasti rajattavissa.

Tarkastettaessa kaavassa Autiolammen länsipuolelle, Turulanlahteen sekä Väätilänniemeen ehdotettu- ja uusia rakennuspaikkoja, kahdella läntisimmällä tontilla (RA 11) havaittiin lapionpistoissa kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta (KuM (= KM 33324) merkinä muinaisesta asumisesta. Maapohja on hiekkaa kivien välissä, ja löytökerrostumat ovat kaiketi muuta paremmin säästyneet laineiden kuluttavalta vaikutukselta, koska rannassa on kivistä ja lohkareista muodostunut vyöhyke. Kivikautinen asuinpaikka II.

Ympäristö ja maasto:(vesistö, vesistökuodi,rakennukset, tiet, sorakuopat jne)

Hiekkapohjainen, Ala-Luostan järven pohjoispäässä etelään pistävä niemi.

Laajuuden arviointiperuste:

Muutama aari eri puolilla niemeä havaituista asuinpaikkamerkeistä päätellen

Luokitusehdotus perusteluineen:

kivikautinen asuinpaikka II

Ehdotus suoja-alueeksi:

Havaintomahdollisuudet:

Lapionpistoin hiekkamaalla

Opas:

-

Rauhoitustoimenpiteet maastossa:

Ilmoitettu 28.10.2002 Metsähallitus/Kuopio

-

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

ranta-asemakaavoitus vireillä

Lähilöytöjä:

4.306. Koukkelo 1, kivikautinen asuinpaikka

4.307. Koukkelo 2, kivikautinen asuinpaikka

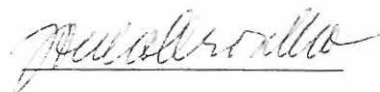
Selostus jätetty

29. / 10. 2002

Kuopio

Aika

Paikka

Allekirjoitus

PERUSKARTTA 3234 11 + 4312 02 HANKAMÄKI

Fa. 4515

Kuva 1: Väävälänniemi
katsottuna itäkoillisesta.
Rantahiekalla näkyi muutamia
valkeita kvartsi-iskoksia.
Valok. Jouko Aroalho, 6x7, 19.9.
2002.

Fa. 4516

Kuva 2: Väävälänniemi idän
suunnasta katsottuna. Valok.
Jouko Aroalho, 6x7, 19.9.2002